

Słowem wstępu...

W roku 2009 obchodzimy wiele rocznic. Część z nich ma charakter radosny, niektóre jednak, niczym groźne memento, przypominają o tragicznych i smutnych chwilach w naszej historii. Do tych pierwszych można zaliczyć niewątpliwie 90. rocznicę podpisania Traktatu Wersalskiego, który po 123 latach niewoli przywrócił Polskę na mapę Europy, a także wyzwolenie Wilna, kresowej strażnicy jagiellońskich tradycji Rzeczypospolitej, odbitej z rąk bolszewickich 19 marca 1919 r. Mamy też w roku bieżącym rocznice smutne i tragiczne. Należy do nich zaliczyć 70. rocznicę wybuchu II wojny światowej, zapoczątkowanej niemiecką i sowiecką agresją na Polskę czy 65. rocznicę Powstania Warszawskiego oraz ponownego wejścia do Polski Armii Czerwonej w 1944 r., co po dziś dzień niektórzy historycy i publicyści skłonni są określać terminem „wyzwolenie”. Nie ulega jednak wątpliwości, że wkroczenie Sowietów położyło co prawda kres okupacji niemieckiej, ale zapoczątkowało nową, nie mniej brutalną i znacznie dłuższą niewolę. Obozy koncentracyjne zastąpiono syberyjskimi łagrami, ludzi walczących o Niepodległą Polskę mordowano w kazamatach UB i NKWD. Sowietci wypchnęli okupanta niemieckiego, narzucając Polsce na niemal pół wieku swoją dominację.

Okupacja sowiecka – którą z czasem zaczęto określać mianem „PRL” – przybierała rozmaite formy: od krwawego, otwartego terroru po rządy oparte na nieustannym strachu, gdy władza stale zachowywała swój totalitarny potencjał, ale nie musiała już masowo mordować strauumatyzowanych niewolników. To okres, w którym programowo

niszczono polską tradycję, zwalczano religię, łamano ludziom kariery oraz charaktery i – nie bez pewnych sukcesów – próbowano wychować nowy typ człowieka – niedomytego, zakompleksionego i niedouczonego peerelowca. W 1989 r. wydawało się, że ten diaboliczny eksperyment dobiegnie końca. Komuniści przeprowadzili otwarcie sfałszowane wybory, gdzie tylko 35 proc. miejsc podlegało demokratycznej konkurencji. Reszta automatycznie przysługiwała komunistom. To, co można dziś – z perspektywy 20 lat – powiedzieć o tamtych czerwcowych wyborach – to zadziwiająca dojrzałość Polaków, którzy wbrew wszystkim, nawet kierownictwu solidarnościowej opozycji, wykazali się zdecydowanym sprzeciwem wobec kompromisu z reżimem komunistycznym. Odrzucenie tzw. Listy Krajowej, złożonej z zaufanych ludzi władzy, było tej dojrzałości znaczącym przykładem. W 20. rocznicę sfałszowanych wyborów musimy pamiętać, że był to tylko – i aż – jeden z kolejnych kroków taktycznych na drodze do odzyskania niepodległości. Jest to święto zarówno tych, którzy zdecydowali się pryncypialnie zbojkotować „wybory” (nie były one bowiem demokratyczne), jak i tych, którzy uznali, że stanowią one okazję do „dokopania” komunie eksterminując Listę Krajową. Ze sfałszowanych wyborów naturalnie będą się również cieszyć solidarnościowi kunktatorzy traktując je jako symbol symbiozy komunistów, komunistycznych dysydentów, oraz rozmaitych – głównie lewicowych – kolaborantów systemu totalitarnego. Wspomnienie tego ostatniego zasmuca i psuje radosny nastrój obchodzonej z tak wielkim rozmachem rocznicy.

Mimo wszystko – chcąc poprawić sobie i Państwu nastrój – pragniemy przypomnieć, że nic tak nie pomaga trzymać fasonu jak dowcip. Stąd też polecamy Państwa uwadze pierwszą stronę okładki naszego pisma – prosto

z Ameryki, Che-Dolf – konserwatywny żart z lewackiej „ikony popkultury”. Szyderstwo to znakomicie podkreśla ciągłość w ramach rozmaitych systemów socjalistycznych: międzynarodowego i narodowego. Natomiast na ostatniej, czwartej stronie okładki, znalazł się nieznany szerzej wizerunek „Che”. Nie jest on już jednak żartem, ale stanowi niewygodną dla lewicowych mediów prawdę o tym, kim był w rzeczywistości ów latynoamerykański, „romantyczny” rewolucjonista.

Oddajemy w Państwa ręce bieżący numer, który – tradycyjnie już – porusza sprawy wielkich nieobecnych epoki PRL i post-PRL. Ponownie zajmiemy się tradycyjnymi elitami: ziemianami i korporantami, zajrzemy na Kresy, wiele uwagi poświęcamy również radykalnym endekom, opisujemy działalność niemieckich i sowieckich kolaborantów oraz ich mocodawców.

W dziale „Archeologia pamięci” szczególnie polecamy fragment wspomnień Krystyny hr. Zamoyskiej. Jest to wstrząsająca i bardzo osobista relacja z jej pobytu w katowickiej katowni NKWD. W tym samym dziale znalazła się także relacja Longina Łokuciewskiego z wyjazdu do Wilna w 1978 r. Tematyki kresowej dotyczą także: poemat Michała Kondratowicza „Reminiscencje” powstały pod koniec lat 70., poetycka opowieść wilnianina, który opisał swoje utracone miasto, jego piękno i przedwojenne życie oraz ciekawy reportaż Tadeusza Zubińskiego o współczesnym życiu na dawnych Inflantach, czyli na obecnej Łotwie.

W dziale „Artykuły” dużo uwagi poświęciliśmy mało znanym aspektom historii Polski Niepodległej: zaczynamy szkicem opisującym dzieje Korporacji Akademickiej Polesia w Wilnie autorstwa Michała

Laszczkowskiego i Michała Wołłejki. Kolejny tekst to studium Arkadiusza Mellera – „Nowy ład gospodarczy” jako alternatywa dla liberalizmu i marksizmu – w którym autor przedstawia gospodarcze i agrarne postulaty programu politycznego Obozu Narodowo-Radykalnego „ABC” przed II wojną światową. Natomiast Krzysztof Kaczmarski odkrywa kulisy polskich sporów emigracyjnych opisując sprawę „Listu otwartego” Adama Doboszyńskiego, który wzbudził wiele kontrowersji w opiniotwórczych kołach polskiego wychodźstwa w Wielkiej Brytanii.

Wracając do spraw krajowych Kazimierz Krajewski i Leszek Żebrowski ukazują prawdę o hollywoodzkich mistyfikacjach, związanych z działalnością braci Bielskich. Tekst historyków jest komentarzem do wyświetlanego w kinach filmu „Opór” i związanej z nim książki wydanej przez Gazetę Wyborczą – a następnie oficjalnie wycofanej z obiegu, gdyż okazała się plagiatem. Okazuje się jednak, że to nie fakt plagiatu powodował, że książka ta stanowiła próbę zafałszowania historii... Miłośnicy militariów znajdą w tym numerze dwa interesujące artykuły: Jarosława Gdańskiego dotyczący Ostlegionen, czyli Legionów Wschodnich, formacji kolaboracyjnych tworzonych przez Niemców z ochotników, mieszkańców azjatyckich regionów Związku Sowieckiego; oraz Huberta Kuberskiego – o powstaniu i operacjach pacyfikacyjnych SS-Sonderkommando Dirlewanger na terenie Polski i kresowych Ziemi Zabrzanych (1940–1944) – czyli przed udziałem tej jednostki w pacyfikacji Powstania Warszawskiego.

Godny uwagi jest również tekst Bartłomieja Noszczaka o okolicznościach utworzenia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w

1954 r. oraz omówienie represji, które dotknęły uczestników protestów społecznych w Szczecinie w 1976 r. autorstwa Beaty Kościelnej. Ciekawym przyczynkiem do historii najnowszej jest tekst Antoniego Wręgi, opisujący tropy agentów wywiadu peerelowskiego zamieszanych w zamach na prezydenta USA Johna F. Kennedy'ego.

W dziale „Dokumenty” publikujemy nieznane dotąd materiały ukazujące zapomnianą nieco sprawę komór gazowych na terenie niemieckiego obozu KL Warschau oraz sprawozdanie z przesłuchań przez wywiadowczą jednostkę Wehrmachtu wziętych do niewoli oficerów AK – uczestników Powstania Warszawskiego. Tematu powstania dotyczy także wywiad numeru z ś.p. prof. Pawłem Wieczorkiewiczem – jedna z ostatnich publicznych wypowiedzi tego zmarłego niedawno badacza. Całości dopełniają recenzje i przegląd prasy.

Zapraszamy do lektury. Redakcja.

Spis artykułów w bieżącym numerze:

Archeologia pamięci

- Krystyna hr. Zamoyska-Panek – W piekle NKWD
- Longin Łokuciewski – Druga podróż do Wilna

Artykuły

- Michał Laszczkowski, Michał Wołłejko – Byli sobie Polesiusze... czyli szkic do dziejów Korporacji Akademickiej Polesia w Wilnie

- Arkadiusz Meller – „Nowy ład gospodarczy” jako alternatywa dla liberalizmu i marksizmu. Kwestie gospodarcze i agrarne w myśli politycznej ONR-„ABC”
- Krzysztof Kaczmarek – Sprawa „Listu otwartego” Adama Doboszyńskiego do prezydenta Władysława Raczkiewicza i gen. Kazimierza Sosnkowskiego
- Kazimierz Krajewski, Leszek Żebrowski – Nieprawdziwa historia braci Bielskich. Komentarz historyczny
- Jarosław Gdański – *Ostlegionen* – „Legiony Wschodnie” Niemieckich Wojsk Lądowych
- Hubert Kuberski – Kryminaliści w mundurach. Powstanie i operacje pacyfikacyjne SS-Sonderkommando Dirlewanger na terenach Polski i Białorusi (1940–1944)
- Bartłomiej Noszczak – Okoliczności utworzenia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1954 r.)
- Beata Kościelna – Naznaczeni, potępieni i sprzedani. Z dziejów „ekskluzji” w PRL na przykładzie osób wyrzuconych z pracy po protestach robotników z Czerwca ’76 w Szczecinie
- Antoni J. Wręga – Polskie tropy wokół zamachu na prezydenta Johna F. Kennedy’ego, czyli George de Mohrenschildt na Haiti (1963–1966) – pytania badawcze

Dokumenty

- Jadwiga Osmólska – „Za naszego jednego członka zginąć musi czterech komunistów”
- Wojciech J. Muszyński – Komory gazowe w KL Warschau. Raporty Centrali Służby Wywiadowczej Dowództwa NSZ o zainstalowaniu w Warszawie niemieckich komór gazowych (1943)

- Paweł Kosiński – Rozmowa z wrogiem. „Podsumowujące sprawozdanie na temat powstania w Warszawie. Jego przyczyny i skutki” – ankieta kontrwywiadowcza 308. Oddziału Rozpoznania Frontowego Wehrmachtu

Poezja

- Michał Kondratowicz – Reminescencje

Z żałobnej karty

- Michał Wołłejko – ś.p. prof. Paweł Wieczorkiewicz

Wywiad *Glaukopisu*

- Michał Wołłejko – O znaczeniu Powstania Warszawskiego – rozmowa ze ś.p. prof. Pawłem Wieczorkiewiczem

Reportaż

- Tadeusz Zubiński – Tędy i owędy wokół Wenty

Recenzje

- Jadwiga Osmólska – Anna Machcewicz, *Kazimierz Moczarski. Biografia*
- Iwo C. Pogonowski, Paweł P. Styrna – Patrick J. Buchanan, *Churchill, Hitler and the „Unnecessary War”*
- Marek J. Chodakiewicz – Marci Shore, *Caviar and Ashes. A Warsaw Generation’s Life and Heath in Marxism, 1918–1968*
- Wojciech J. Muszyński – *W obronie niepodległości. Antykomunizm w II Rzeczypospolitej*, red. J. Kloczkowski i F. Musiał

- Tomasz Wituch – Mariusz Bechta, *Między Bolszewią a Niemcami. Konspiracja polityczna i wojskowa Polskiego Obozu Narodowego na Podlasiu 1939–195*
- Wojciech J. Muszyński – Paul Carrell, *Alianci lądują!. Normandia 1944*
- Jolanta Mysiakowska – Tomasz Balbus, Katarzyna Stróżyna, „*Ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie...*”. *Komunistyczna bezpieka wobec kard. Henryka Gulbinowicza w latach 1970–1990*
- Hubert Kuberski – Heine Schnepfen, *Odessa. Tajna organizacja esesmanów*
- Jolanta Mysiakowska – *O filmie „Popietuszko. Wolność jest w nas” – raz jeszcze*
- Tomasz Szczepański – *Białoruskie Zeszyty Historyczne*, nr 30
- Witold Wasilewski – Magdalena Ujma, *Latyfundium Jana III Sobieskiego 1652–1695*

Wychwycone z medialnego przeciągu

Biogramy autorów Glaukopisu